

KAS YRA LPI ir KĄ APIE TAI ŽINOME?

LPI (lytiškai plintančios infekcijos) – tai infekcijos, perduodamos vieno asmens kitam dažniausiai lytinių santykių metu. Kai kurios LPI gali būti perduodamos per užkrėstą kraują, taip pat vaisiui arba gimdymo metu. LPI yra vienos dažniausių ligų pasaulyje, sukeliančių ilgalaikes sveikatos, socialines ir ekonomines pasekmes vyrams, moterims bei naujagimiams (1).

Lytiškai plintančios infekcijos (LPI) yra didelė visuomenės sveikatos problema visame pasaulyje. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas jaunesniems nei 25 m. amžiaus asmenims, kadangi ši amžiaus grupė sudaro maždaug pusę visų **350** mln. naujų LPI atvejų kasmet(2,3). 2017–2018 m. atlikta anoniminė apklausa aštuoniose Vilniaus ir Alytaus gimnazijose. Mokyklos pasirinktos atsitiktinai. Apklausti 3–4 gimnazijos klasių (16–19 m. amžiaus) mokiniai, klasės pasirinktos atsižvelgiant tik į mokinių amžių. Tyrimas atskleidė, kad dalies lytiškai aktyvių mokinių lytinė elgsena yra rizikinga, pusė tiriamųjų yra jautę urogenitalinių simptomų, tačiau į gydytojus kreipėsi itin mažai mokinių. Pagrindinės priežastys, kurios trukdo tiriamiesiems pasitikrinti dėl LPI, yra rizikos nuvertinimas, žinių apie LPI trūkumas, ištyrimo ir diagnozės baimė, gėdos jausmas, anonimiškumo ir privatumo stoka, didelė tyrimo kaina. Prie mažo mokinių ištyrimo dėl LPI skaičiaus prisideda ir vangus šeimos gydytojų konsultavimas lytinės elgsenos klausimais. Įvertinus tyrimo rezultatus pateiktos rekomendacijos, kurias pritaikius sveikatos priežiūros paslaugas teikiančiose įstaigose būtų galima paskatinti ir padrąsinti paauglius ir jaunos suaugusiuosius tikrintis dėl LPI.

Kaip užsikrėčiama LPI?

Lytiškai plintančiomis infekcijomis dažniausiai užsikrėčiama visų rūšių lytinių santykių metu – vaginalinių, oralinių, analinių. Buitiniu keliu, ypač laikantis asmens higienos, LPI neužsikrėčiama. LPI užsikrėtusi nėščioji užkratą gali perduoti vaisiui nėštumo metu ar naujagimiui gimdymo arba maitinimo krūtimi metu .

Kas sukelia LPI?

Lytiškai plintančias infekcijas gali sukelti įvairūs mikroorganizmai: bakterijos, virusai, parazitai. Dauguma lytiškai plintančių infekcijų (sifilis, gonorėja, chlamidiozė, kt.), kurias sukelia bakterijos, yra išgydomos, o sukeltos virusų (ŽIV infekcija, Herpes virusinė infekcija, lytinių organų karpos ir kt.) – yra lėtinės ir, dažniausiai, neišgydomos, tačiau jų eigą galima kontroliuoti. Trichomonozę ir genitalijų kandidozę sukelia atitinkami parazitai.

Kokie pagrindiniai simptomai?

- Išskyros iš šlapimo takų ar lyties organų;
- Išskyrų spalva įvairi – nuo geltonai žalsvos iki permatomos;
- Skausmingas, dažnesnis šlapinimasis;
- Baltos apnašos varpoje, makštyje ar burnoje;
- Bėrimai lyties organų srityje;
- Padidėję kirkšnių limfmazgiai;
- Skausmingumas kapšelyje, pilvo apačioje;
- Kraujo pasirodymas lytinių santykių metu ar po jų, menstruacinio ciklo viduryje;
- išeinamosios angos skausmas, perštėjimas;
- anogenitalinės karpos;
- sąnarių skausmai ir kt.

Kur kreiptis įtariant LPI?

Dėl tyrimų rekomenduojama kreiptis į savo šeimos gydytoją, gydytoją dermatovenerologą, gydytoją ginekologą ar kt. Dėl LPI galima pasikrinti anonimiškai, tačiau už anonimines paslaugas reikės susimokėti.

Kam ir kada rekomenduojama pasitikrinti dėl lytiškai plintančių infekcijų?

- Esant klinikiniais simptomams;
- Jeigu lytiniam partneriui (ei) pasireiškė LPI požymių arba jeigu jam/jai diagnozuota LPI;
- Po nesaugių (be prezervatyvo) lytinių santykių su nauju (ar atsitiktiniu) lytiniu partneriu;
- Dažnai keičiantiems lytinius partnerius;
- Asmenims, patyrusiems lytinę prievartą;

- Jeigu nustatoma viena iš lytiškai plintančių infekcijų, rekomenduojama pasitikrinti dėl kitų;
- Nėščiosioms;
- Rizikos grupių asmenis: seksualinių paslaugų teikėjams ir jų klientams; vyrams, turintiems lytinių santykių su vyrais; švirkščiamųjų narkotikų vartotojams ir jų partneriams;
- Prieš invazines gimdos kaklelio ar dirbtinio apvaisinimo procedūras.

LPI profilaktika:

Siekiant išvengti lytiškai plintančių infekcijų, Panevėžio departamento specialistai rekomenduoja susilaikyti nuo atsitiktinių lytinių santykių ar turėti ilgalaikius abipusiai monogaminius lytinius santykius su asmeniu, kuris žino, kad nėra infekuotas. Riziką užsikrėsti LPI sumažina prezervatyvų naudojimas lytinių santykių (vaginalinių, oraliųjų, analinių) metu.

Parengė Visuomenės sveikatos specialistė Evelina Gervienė

Naudota literatūra:

1. Brigita Polozovaitė, Tomas Bruzgelevičius, Rasa Aurelija Vankevičiūtė, Tadas Raudonis, Tatjana Karmazienė, Jūratė Grigaitienė, Paauglių ir jaunų suaugusiųjų prieinamumas tikrintis dėl LPI, Visuomenės sveikata, Vilnius 2018 / 2(81)
Prieiga per internetą:
[http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2018.2\(81\)/VS%202018%202\(81\)%20lytines%20infekcijos.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2018.2(81)/VS%202018%202(81)%20lytines%20infekcijos.pdf)
2. <http://www.ulac.lt/lt/dazniausiai-uzduodami-klausimai-apie-lytiskai-plin>
3. Vilda Bajoriūnienė, Kaip saugotis lytiškai plintančių infekcijų, SAM Panevėžio skyrius 2012.
Prieiga per internetą :
<https://nvsc.lrv.lt/naujienos/kaip-saugotis-lytiskai-plintanciu-infekciju>
4. Algirdas Šumila, Lytiškai plintančių infekcijų prevencijos metodinės rekomendacijos, ULAC, 2014.
Prieiga per internetą:
<http://www.ulac.lt/uploads/downloads/leidiniai/9%20-%20LPI%20metodines.pdf>